

Aan BIJ12/bestuurlijke adviescommissie IPO

27 augustus 2022

Reactie op Concept Wolvenplan 2022 van LTO vakgroep schapenhouderij, VGSN en Platform KSG.

Dank voor de mogelijkheid om onze visie op het concept met u te mogen delen. Wij waarderen het om vooraf met u over dit voor ons zo belangrijke beleidsdocument te kunnen overleggen. De wolf is in Nederland aanwezig en wij proberen gezamenlijk zijn aanwezigheid voor de veehouderij en de schapenhouderij in het bijzonder in goede banen te leiden. Wij zijn op zoek naar draagvlak en toekomstperspectief voor de sector. Wij proberen met deze reactie een constructieve bijdrage aan het proces te geven, maar moeten daarbij opmerken, dat het feit, dat wij dit doen, steeds moeilijker aan onze achterban is uit te leggen.

Onze reactie betreft vier punten:

- 1 aanwijzing van wolvengebieden vs calamiteitsgebieden
- 2 kosten van onderhoud, arbeid en vervolgschade
- 3 normering en escalatieladder
- 4 wolf-inclusieve beheerpakketten

Ad 1 aanwijzing van wolvengebieden vs calamiteitsgebieden

Wij zouden de aanwijzing van de gebieden voor de subsidie van de preventieve maatregelen graag ruimer willen zien, voor heel Nederland. We zitten in een transitieproces. Dat betekent, dat we de voorlopers moeten stimuleren. Wij willen daarom een landelijke subsidieregeling voor preventieve maatregelen. Eerst wachten tot een wolf gevestigd is en dan pas subsidievertrekken werkt verkeerd. De wolf zal zich over heel Nederland verspreiden en het is belangrijk dat alle veehouders daar preventieve maatregelen voor nemen en daarvoor subsidie ontvangen.

In het concept wolvenplan worden aanvallen op een gescheperde kudde als normale situatie bestempeld. Dit kan niet zo zijn. Een aanval van een wolf op de kudde in aanwezigheid van de herder is een probleemsituatie en draagt bij tot het bestempelen van de betreffende wolf tot een probleemwolf.

In een aangewezen wolvengebied (gevestigde wolf, hoog risicogebied) kan de tegemoetkoming in de schade eindig zijn om in gebieden met gevestigde wolven alle veehouders te stimuleren zsm preventieve maatregelen te nemen.

Een calamiteitenregeling is niet nodig bij een landelijke dekkende regeling voor preventieve maatregelen.

Ad 2 kosten van onderhoud, arbeid en vervolgschade

Er zijn grofweg drie vormen van schapenhouderij:

- gescheperde kuddes cq begrazingsbedrijven
- hobbyhouders
- weidebedrijven

In Zweden heeft men al langer ervaring met de wolf. De vertaling van deze regeling doen wij u in de bijlage bij deze brief toekomen. Voor ons zijn alle schades directe kosten: zonder de wolf waren deze schades er niet geweest. Wij vinden dat alle schades vergoed moeten worden: de directe en de "indirecte" schade. Wij willen dat de taxatierapporten van de schades snel en onmiddellijk gedeeld worden met de veehouder.

Natuurbegrazers

In het concept wolvenplan wordt gesproken over natuurbegrazers. Dat is voor ons een onduidelijke term. Vallen gescheperde kuddes of kuddes in een wolfwerend raster hier ook onder? Om welke diersoort(en) gaat het hierbij?

Gescheperde kuddes

Voor gescheperde kuddes kan e.a. opgelost worden in samenspraak met de TBO, alhoewel dat niet oneindig is. Het begrazen met schapen zal altijd afgewogen worden tegen een bewerking met maaimachines. Op grond van ecologische motieven wordt nu gekozen voor begrazen met schapen, maar als de kosten hoger dan de inzet van een maaimachine worden, dan zullen de financiën de doorslag geven. Er zal dan gekozen worden voor de maaimachine, hetgeen ernstig ten koste zal gaan van de biodiversiteit. Dat moeten we niet willen. Het doorberekenen van kosten is dus eindig. Wel kunnen TBO's voorop lopen met het plaatsen van vaste wolfwerende rasters gesubsidieerd door de provincies. Deze rasters kunnen voor andere veehouders tot voorbeeld dienen. Binnen deze vaste rasters kunnen nachtkralen gemaakt worden en kan invulling gegeven worden aan de kringloopboerderij. Op de lange termijn zijn schaapskooien in natuurgebieden de enige 100% veilige oplossing voor de kudde in natuurgebieden.

Hobbyhouders

Hobbyhouders kunnen hun dieren beschermen door een goed beschermende afrastering te plaatsen. Bovendien maken hobbyhouders geen aanspraak op een vergoeding van arbeid.

Weidebedrijven

Weidebedrijven werken met stroomdraadjes of flexnetten, die vaak verplaatst worden. Het werken met wolfwerende netten kost ongeveer 2x zoveel tijd als gewone draadjes of flexnetten. En ook hier geldt de vergelijking met de maaimachine. Bovendien is er geen mogelijkheid om de hogere kosten door te berekenen in de opbrengstprijzen van de dieren of anderszins. De prijs van het lam wordt bepaald door de wereldhandel.

De meeste grote schapenbedrijven werken met een managementpakket. Op basis van dit pakket is een voortschrijdend gemiddelde te berekenen over de afgelopen drie jaar. Dat gemiddelde is te vergelijken met de cijfers van de aangevallen koppel. Het verschil is de vervolgschade door de wolf. Dit kan gecontroleerd worden aan de hand van de meldingen in het I&R-systeem, alhoewel de sector geen voorstander is van het gebruiken van het I&R-systeem voor doelen waarvoor het niet is bedoeld.

Ad 3 Escalatieladder en normering

De escalatieladder is nog steeds niet duidelijk. De escalatieladder moet aangeven, wat het maximale is dat van de veehouder gevraagd kan worden. Dit is vastgelegd in de zogenaamde BIJ12-norm. Daarbij is een rasterhoogte van 120cm het maximum. Een afrastering, die voldoet aan de BIJ12 norm en goed geplaatst is, moet als een bevredigende oplossing worden gezien. Dit is niet het uitgangspunt voor het zoeken naar een bevredigende oplossing. Voor vele schapenhouders is de BIJ12-norm al een zware opgave. Ook moet duidelijk worden vastgelegd wie bepaalt of de afrastering voldoende was. De huidige concept escalatieladder bevat teveel ruimte voor interpretatie. Het moet een escalatieladder zijn voor de wolf, niet voor de schapenhouder. Dus als de bescherming voldoet aan de BIJ12-norm moet dat voor de herder voldoende zijn. De oplossingen moeten dan aan de kant van de wolf gezocht worden. Voor de

verschillende bedrijfsvormen is de situatie verschillend. En dit moet per bedrijfsvorm worden uitgewerkt. Waar ligt de grens van het maximale, dat van de veehouder gevraagd kan worden? Die moet helder zijn zonder ruimte voor interpretatie. De escalatieladder moet zo concreet mogelijk worden met objectieve maatregelen. Er staat ook niks over bewijsvoering: wie en hoe wordt vastgesteld dat de afrastering voldoende was. Verder kunnen KBH's geen generieke oplossing zijn. Dat hangt sterk af van de situatie. Bovendien lopen de proeven nog, die onderzoeken of er überhaupt met KBH's in de Nederlandse situatie gewerkt kan worden. In het schadeprotocol moet worden opgenomen hoe het vee beschermd was tegen aanvallen van een wolf. Dit is ook nodig voor het eventueel juridisch onderbouwen, dat een wolf een probleemwolf is. Cameratoezicht in gebieden waar aanvallen van wolven plaatsvinden is onontbeerlijk.

Ons voorstel: stel een onafhankelijke groep deskundigen samen, die bepaalt of een dier een probleem wolf is en wat er moet gebeuren. Probleemwolven komen dan onder verscherpt toezicht te staan van een klein multidisciplinair expertteam. In de aanloop naar de instelling van het expertteam kunnen alvast dossiers per wolf worden opgebouwd.

Voor de dossieropbouw van probleemwolven is het dringend gewenst, dat de DNA-analyses sneller worden onderzocht, zodat de schade van individuele dieren sneller in kaart kan worden gebracht.

4) Wolf-inclusieve beheerpakketten

De GLB regeling in Nederland wijkt sterk af van de regeling in Duitsland. Dat heeft te maken met de NL-vertaling van de EU-regeling. Vertaling van het woord Grünland: in Duitsland valt daar ook Natuur onder, in Nederland niet. Dit is een afweging van LNV.

Zeldzame landbouwhuisdieren rassen: 30% van de schapen valt daar onder in Nederland, omdat LNV er een getalscriterium aan toegevoegd heeft. In Duitsland is er geen getalscriterium aan toegevoegd, daarom vallen alle Duitse schapenrassen er onder. Het principe van het "level playing field" is hier in onze visie onterecht en onrechtmatig losgelaten.

Wolf-inclusieve beheerpakketten: Sector heeft de laatste jaren intensieve gesprekken gevoerd met LNV over de graasdierpremie. LNV heeft besloten om de graasdierpremie uit het GLB te verwijderen. De gesprekken met LNV lopen heel moeilijk. Bij gescheperde kuddes met een contract zou het via de terreinbeheerder kunnen gaan, maar het risico bestaat, dat de vergoeding voor de wolvenschade dan naar de terreinbeheerder gaat en niet naar de schapenhouder. En dan zijn er nog de regels over ongewenste staatssteun. Het kan niet zo zijn, dat die op welke wolvenregeling ook van toepassing worden verklaard, als dat in andere landen met dezelfde problematiek niet gebeurt. Op voorhand lijkt ons dit een risicovolle route, die wij dringend afraden. Tegen een eventuele verkenning met in acht name van de genoemde risico's kunnen wij instemmen.

Tot slot

Wij zijn van mening, dat alle waarnemingen met betrekking tot wolven meteen en onmiddellijk gedeeld moeten worden, zeker met de veehouders is het betreffende gebied.

Wat is de gunstige staat van instandhouding en tot welke groep dieren worden de wolven gerekend, die in Nederland aanwezig zijn? Duidelijk is, dat in Nederland de gunstige staat van in stand houding niet bereikt kan worden. De noodzaak internationaal wolvenplan is evident.

In dat internationale wolvenplan kan dan ook meteen geregeld worden, dat de vergoedingen voor wolfwerende maatregelen en voor schades niet onder de de-minimus regeling vallen.

Samengevat:

1. In ons dichtbevolkte Nederland is niet overal plaats en ruimte voor een roofdier zoals de wolf.
2. Alle directe, indirecte en vervolgschade, veroorzaakt door de aanwezigheid van de wolf, moet nu en in de toekomst worden vergoed.
3. De overheid moet voor heel Nederland alle preventieve maatregelen zoals wolfwerende rasters inclusief de daarvoor benodigde arbeidsinzet volledig vergoeden.
4. Er moet een maatwerkoplossing komen voor "probleemwolven". Voor deze individuele wolven moet een duidelijke escalatieladder worden ontwikkeld, die eenvoudig toepasbaar is voor de Nederlandse omstandigheden. De wolvenpopulatie in Nederland moet gecontroleerd beheerd kunnen worden zowel preventief als ingeval van schade en excessen.
5. Er moet veel sneller dan nu informatie (o.a. DNA-profielen) beschikbaar komen om actief preventieve inzet mogelijk te maken en om probleemwolven sneller te signaleren.
6. Internationaal moet bezien worden of de huidige status van instandhouding van de wolf overeen komt met de actuele situatie in met name West-Europa.

In afwachting van uw reactie, met vriendelijke groet,
Vakgroep Schapenhouderij LTO Nederland, bestuur VGSN, wolvengroep Platform KSG